158

OVER DE BETEEKENIS DER MUZIEKWETENSCHAP

OPENINGSLES GEHOUDEN
DOOR
PROFESSOR Dr. HERMAN WIRTH

Maandag den 8.sten April 1918,
8 uur 's avonds in de Groote Zaal
van het K^lijk^ Muziek Conservatorium
te Brussel.

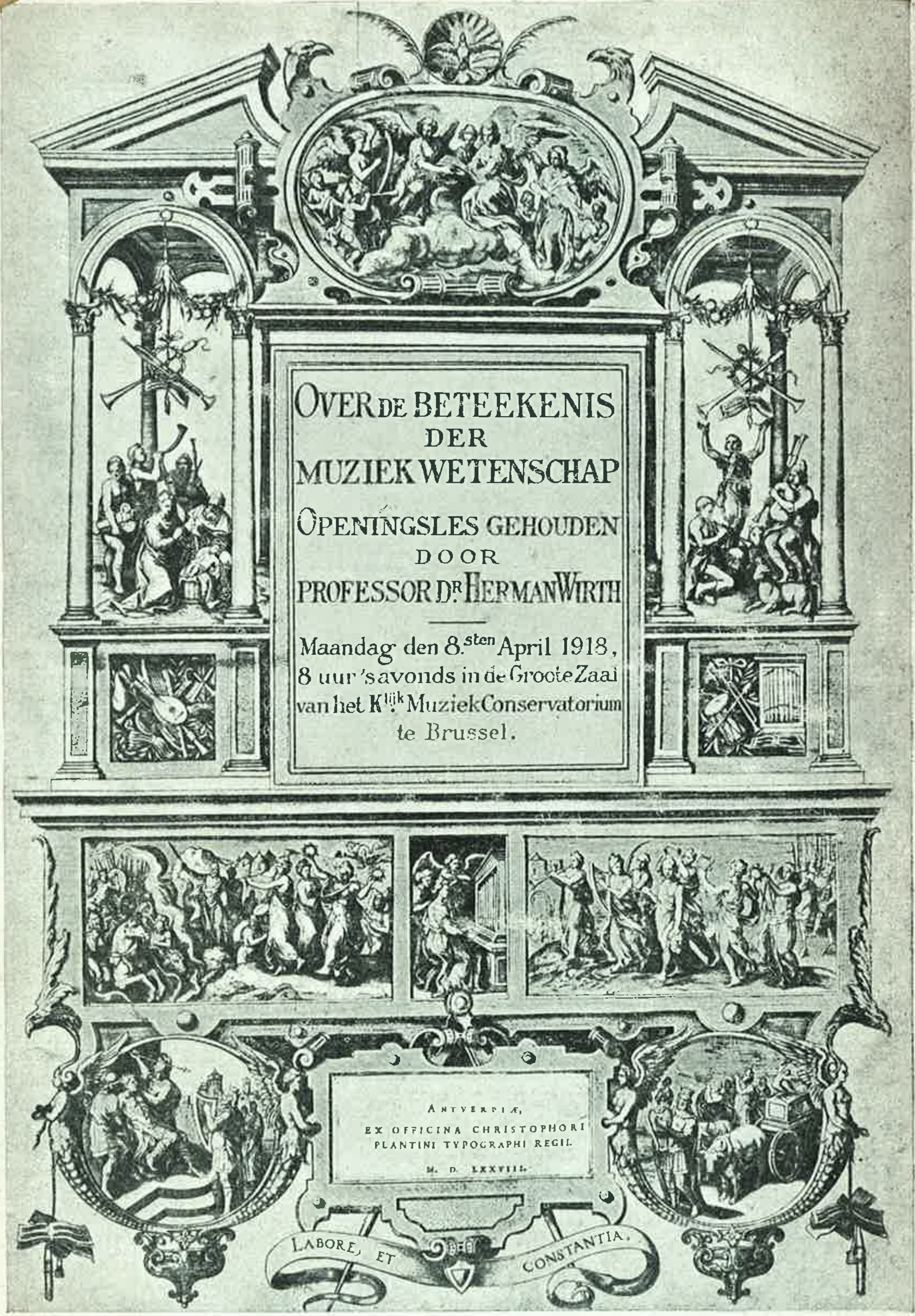

L12

158 L 12

Groote Zaal van het Kkl. Muziekkonservatorium te Brussel

Regentstraat, 30

Maandag, den 8sten April 1918

's avonds 8 uur

Over de Beteekenis der Muziekwetenschap

OPENBARE OPENINGSLES

te houden door

Professor Dr. Herman WIRTH

met gelijktijdige uitvoering van Oud-Nederlandsche toonkunstwerken en vertooning van gekleurde en andere lichtbeelden der muzikale bronnen (handschriften en drukken), kostbare miniaturen en andere —— afbeeldingen, van de middeneeuwen tot de XVIIde eeuw. ——

MEDEWERKENDEN :

Mevrouw Charlotte Boerlage-Reijers (Sopraan)
Mevrouw Margareta Wirth-Schmitt (Mezzosopraan, Alt I en luit)
Mejuffrouw Nora Rijckoord (Contra-Alt)
De Heer Frans van Hoven (Tenor I)
De Heer Edmond Borgers (Tenor II)
De Heer Gerard Dils (Bas)
De Heer Alfred Wotquenne (Virginaal, Clavicembalo, Portatief-orgel, regaal en groote orgel)

alsmede een klein ORKEST, met gebruikmaking van oude speeltuigen uit het Museum van het Kkl. Muziekkonservatorium.

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT
000000810267

BOEKERIJ VAN 'S LANDS
02357 26 JUNI 1918
HOOGESCHOOL GENT

Spelwijzer

Germaansch Heldendicht : « Het Hildebrandslied », voor zangstem en eenstemmig koor met begeleiding van rotte en harp.

Middeneeuwsch verhalend dicht : « Het daghet in den Oosten », beurtzang voor drie stemmen met begeleiding van rebec, kleine vedel, twee groote vedels en luit.

« Ick sach den mey met bloemen bevaen », voor rebec, kleine vedel, twee groote vedels, psalterium, luit en portatief-orgel.
(XIII/XIVe eeuw).

« In dulci tubilo », vierstemmig met begeleiding van armviola, psalterium, bonghe (hakbord), en regaal-orgel.
(XVe eeuw).

Guillaume Dufay : Missa « Se la face ay pale ».
(1400—1474).
a) **« Benedictus »,** voor twee stemmen met begeleiding van viola's en orgel;
b) **« Osanna »,** voor vier stemmen met begeleiding van viola's, harp en orgel;
c) **« Et in terra (ad modum tubae) »,** voor twee stemmen met begeleiding van viola's, twee trompet-marijns, bonghe (hakbord), basluit, harp en orgel.

Josken Despres :
(omstr. 1450-1521).
a) **« Ave verum corpus »,** voor drie stemmen met begeleiding van viola's en orgel;
b) **« La déploration de Iohan. Okeghem** (gest. 1495), vijfstemmig met begeleiding van viola's, tenorcornet, bazuin en orgel;
c) **« Mille Regrets »,** voor vier stemmen a capella.
d) Pavane **« Mille Regrets »,** voor viola-orkest en virginaal.

Jacob Buus: «Ricercar prima» (fragment) voor viola-orkest en orgel (1547/49).
« Fantasia », voor viola-orkest en virginaal (1571).
« Ick minde eens conincx sone », voor zangstem met begeleiding van armviola, luit, harp en portatief-orgel (1539).

Jacob Clemens (non Papa) : Missa « Virtute magna » (1558).
(omstr. 1500-1558).
« Et incarnatus est », voor vier stemmen met begeleiding van orgel.

Philips van den Berghe (de Monte) :
(1521-1603).
a) **Reviens vers moi »,** vijfstemmig a capella;
b) **Missa super «Reviens vers moi»; «Agnus Dei»,** vierstemmig a capella.

Orlandus Lassus : «Laudent Deum», vierstemmig met begeleiding van discant-viola, bazuin, tenor-cornet, bas-viola, harp en orgel.
(1522-1594).

Melchior Borchgrevinck : « Paduana », voor vijfstemmig viola-orkest (1607).
« Nachtegael », voor viola's en clavicembalo (1646).

Philips van Steelant : Motette « Miserere mei Deus », fragment voor zangstem met begeleiding van vijfstemmig viola-orkest en orgel (1656).

Benedictus a Sancto Josepho : « Sonata I », voor twee violino's, violoncello en clavicembalo (omstr. 1670);
Adagio; Moderato e Largo; Adagio; Giga (Allegro).

Hendrik Huyghens (Heinrich Isaac) : « Insbruck, ich musz dich laszen », vierstemmig met begeleiding van viola-orkest.
(omstr. 1450-1517).

Volgorde der te vertoonen lichtbeelden

De lichtbeelden zijn vervaardigd door Mevrouw Margareta Wirth-Schmitt; de met èen *) gemerkte zijn gekleurd. Wat de bronnenopgave betreft : K.B.B.M. wil zeggen Kkl. Bibliotheek Brussel Muziekafdeeling; K.B.B.Hs. = Kkl. Bibliotheek Brussel Handschriftenafdeeling.

Het titelblad van onzen spel- en tekstwijzer is ontleend aan den prachtigen Plantijndruk « Octo missae quinque, sex, et septum vocum auctore Georgio de la Hele, apud insignem Cathed. Thornacensem ecclesiam Phonasco; Antwerpiae. Ex officina Christophori Plantini Typographi Regii. MDLXXVIII ». (1578.)

Quadrivium : collegium musicum (Doorniksche miniatuur begin XVe eeuw, KBB.M.Hs. *).
Quadrivium : Franchini Gafurii collegium musicum (1518). KBB.M.
« Zangonderwijs » (Bovenrijnsche meester, omstr. 1500).

Oudgermaansche lur (Muz. Konserv. Museum Nr. 1156, nabootsing van Nr. 8114 Nationaal-Museum Kopenhagen).
De ontwikkeling der rotten van harp tot strijkinstrument.
Rottenspelers (teekening naar eene miniatuur uit het «Gebetbuch» van Aartshertog Leop. d. Heil. van Oostenrijk, codex No. 98, Bibl. Klooster Neuburg bij Weenen, XIe eeuw).
« Een schoon liedekens Boeck ». Antwerpen 1544. (Titelblad.) Bibl. Wolfenbüttel. *)

Lichtbeelden uit de ontwikkeling van het notenschrift.

Handschriften :

Missale ad usum monasterii St. Huberti (Neumenhandschrift X^e^ eeuw), KBB.M.
Breviarium romanum (Neumenhandschrift XIIe eeuw), KBB.M.
Graduale romanum (Neumenhandschrift X^e^ eeuw), KBB.M. *)
« Pange lingua », uit « Officium corporis D. N. Jesu Christi » (Hs. XIIIe eeuw, kwadraatnotenschrift), KBB.M.
« Neumenzingende monniken » (miniatuur XIIIe eeuw), KBB.Hs. *)
« Mathias Corvinus-Bijbel », fol. 198 (eind XVe eeuw), KBB.Hs. *)
Antiphonarium, fol. 153 (XVe eeuw), Gothisch Choraalschrift, KBB.M. *)
Antiphonarium, fol. 63 (XVIe eeuw), Gothisch Choraalschrift. KBB.M. *)
Liederenalbum van Margareta van Oostenrijk (fol. 2 met beeltenis en wapens van Margareta). KBB.M. *)
« Liber missarum Petri de la Rue » (Pieter van der Straeten), fol. 2 met beeltenis van Jan III, Koning van Portugal, en Catharina van Oostenrijk. KBB.M. *)

Tabulaturen :

Gombert «Sancta Maria III vocum», uit Sebastian Ochsenkhun «Tabulaturbuch auff die Lauten ». Heydelberg, 1558 (Duitsche luittabulatur). KBB.M.
Orlandus Lassus : «Moteta sex vocum», uit «Ein schön Nutz und Gebreüchlich Orgel Tabulaturbuch »... von Jacobs Paix... Laugingen, 1583 (Duitsche orgeltabulatuur). KBB.M.
« Le Gratie D'Amore di Cesare Negri Milanese, detto il Trombone »... Milano MDCII. fol. 244. (Italiaansche luittabulatuur). KBB.M.
Lupi (Jan Lupus Hellinck) : « Reviens vers moy, qui suis tant désolée », uit « Troisiesme Livre de Tabulature de Leut »... par maistre Guillaume Morlaye, ioueur de Leut »... Paris, 1558 (Fransche luittabulatuur). KBB.M.
« Hortus musarum »... collectore Petro Phalesio. Lovanii. Apud Petrum Phalesium bibliopolam iuratum, 1552. (Fransche luittabulatuur.) KBB.M.
a) Titelblad; b) «Noch weet ick een schoon vrouken ».
Adrianus Valerius : « Neder-landtsche gedenck-clank »... gestelt op... de Tablatuer van de luyt ende cyther... Haerlem, 1626 (Fransche luittabulatuur), fol. 170. «Wilt heden nu treden». (KBB.M.)
« Instruccion de Musica solre la Guitarra espanola »... Gaspar Sanz. Zaragoça 1697 ». «Passacalles por la C.» (Spaansche gitaartabulatuur). KBB.M.

Drukken :

Blad uit het «Missale» van Ulrich Han, Rome 1476 (Florence, Magliabechiana E. 1.).
Bas- en Altpartij uit Marcellini Verardi : Historia Baetica », « Viva el gran Re Don Fernando ». Romae. Per Magistrum Euchariaum Silber alias Franck. 1493. (KBB.M.).
Obrecht « Missa Fortuna desperata ». Impressum Venetijs per Octavianum Petrutium. 1503. (KBB.M.).
a) Kyrie (Superius); b) Drukkersmerk van Petrucci (Bassus).
« Elle sen va de moy », uit «Dixneuf chansons musicales reduictes en la tabulature des Orgues Espinettes Manicordes et telz semblables instrumentz musicaulx. Imprimees a Paris par Pierre Attaignant. 1530. (Kgl. Hof- u. Staatsbibl. München.) (Fransche orgeltabulatuur.)
Georg Rhaw : « Enchiridion utriusque Musicae practicae », gedr. door Valentin Schumann. Leipzig, 1520.
« In turcos potius quam gentem christolam bella movenda. » Monasterii 1523, Theodericus TZwyfel (Bibl. Börsenverein Deutscher Buchhändler, Leipzig.)
« Octo missae quinque, sex et septum vocum, auctore Georgio de la Hele. Antwerpiae. Ex officina Christophori Plantini, 1578 (KBB.M.), fol. LXVII. Missa « Nigra sum, sed formosa » : a) Tenor I en II; b) Altus en Bas.
Johannes Sadeleer (1550-1610) en Jodocus a Winge : « Apocalip. 5 et 14 ». Vierstemmige toonzetting van Andreas Pevernage (1558). KBB.M.
Joh. Sadeleer en Mertinus Vos : « Triumphus chori angelici ». Negenstemmige toonzetting van Andreas Pevernage (1543-1591). (1587). KBB.M.

Arabische en Europeesche rebecs.
Reims, « Maison des Musiciens »: a) Harpenspeler; b) Vedelspeler.
Speellieden uit den reidans op den burg Runkelstein (1385).
Speeltuigen uit «Den Boom Jesse » (Miniatuur XVe eeuw). KBB.Hs. *)

« Super flumen Babylonis » (Miniatuur XVe eeuw). KBB.Hs. *)
« Souter Liedekens », Gheprent Thantwerpen, Symon Cock 1540. (KBB.M.) *)
a) Titelblad; b) fol. III « Het daghet in den Oosten ».
« Souter Liedekens I ». Het vierde musyck boexken mit dry parthien... gecomponeert by Iacobus Clemens non papa, den Tenor altyt houdende die voise van gemeyne bekende liedekens... Gedruckt Tantwerpen by Tielman Susato, wonende voer die Nyeuwe waghe In den Cromhorn. Tenor. M.CCCCC.LVI. (1556.) Kgl. Bibl. Berlijn.
«Harp-, vedel- en luitspeler» (miniatuur XIIIe eeuw). KBB.Hs. *)
«Orgelspeler en blaasbalgtrekker» (miniatuur XIIIe eeuw). KBB.Hs. *)
Raffael Santi (1483-1520) : «De H. Caecilia ». *)
Hans Burgkmair (1473-1531) : «Triomph van Keizer Maximiliaan». Wagen met positieforgel. (KBB.M.)
Carlo Dolci (1616-1686) : « De H. Caecilia ». *)
« La tierche et la quarteEstampie Royal » (Paris. Bibl. Nat. ms. fr. 844).
« Reidans met speellieden » (miniatuur begin XVIe eeuw) KBB.Hs. *)
Jusepe Ribera (lo Spagnoletto) (geb. 1588) : Lyrone da braccio-speler.
Moïse le Valentin (de Boulogne) (1600-1634) : Lyra da gamba-speler. (Kgl. Gal. Dresden.)
« In dulci iubilo » (codex germ. 190). Kgl. Bibl. Berlijn.
« Den Boom Jesse ». Miniatuur uit het Breviarium van Philips den Goede. (KBB.Hs.) *)
« David den Beiaard spelend » (als boven) *).
Hans Memling (omstr. 1430-1495) : Triptychon van Najera (Mus. Antwerpen),
a) Zingende engelen; b) en c) Spelende engelen.
Hans Memling : Relikwiënkast der H. Ursula te Brugge *),
a) Engel met portatief-orgel; b) Engel met luit; c) Engel met vedel; d) Engel met psalterium.
Sermoenen van Magister Petrus Manducator (Klooster Aldersbach).
« Engelenmuziek » (Aken).
Mathias Grünewald (eind 15e/begin 16e eeuw) : Engel met Tenorgambe (Isenheimer altaar) *).
Fra Beato Angelico (1387-1455) : a) Kroning van Maria; b) Blazende engel.
Melozzo da Forli (1483-1494) : Spelende engel *).
Gaudenzio Ferrari (omstr. 1481-1546) : Engelenconcert.
Pietro Perugino Vanucci (144?-1523) : Engelenmuziek uit de Hemelvaart van Maria.
Arm-, knie- en bas-viola's in het kantwerk van Isabella van Oostenrijk (eind XVIe eeuw). Museum Jubelpark Brussel.
« Mis voor Philips den Goede van Bourgondië ». (Miniatuur XVe eeuw.) KBB.Hs. *)
Meester van het leven Mariae : Zangerkoor van Ste.Maria, Keulen.
Mathias Grünewald : Engelenkoor.
Donato d'Angelo Bramante (1444-1514) : Zangers *).
Jean Fouquet : Engelenmuziek.
Hans Burgkmayr : Mis met begeleiding van instrumenten uit de « Triomph » van Maximiliaan. (KBB.M.)
Hans Burgkmayer : Mis met instrumentenbegeleiding voor Maximiliaan. (KBB. Prentenkabinet.)
Peter Breughel (1568-1625) : Mis met begeleiding van instrumenten, uit de « Temperantia » (KBB. Prentenkabinet).

Adriaen Collaert (gest. 1618) : « Enconium musices » (KBB. Prentenkabinet).
a) Engelenmuziek; b) Verkondiging aan de herders.
Pierre Woeirot (1562) : Kaspar Tieffenbrucker (1514-1571).
Guillaume Dufay : «Missa Caput» (Trienter Codices. Codex 89, fol. 246b).
Hubert en Jan van Eyk : «Aanbidding van het lam». (Gent, St. Baefs) *).
a) Zingende engelen; b) Spelende engelen.
«Tempeldienst met blaasinstrumenten». Breviarium Grimani. San Marco. Venetië. *)
Beeltenis van Josqinus Pratensis (XVIe eeuw).
Houten kruis van Oplinter (XIIIe eeuw).
« La deploration de Iohan. Okeghem, composee par Iosquin de prez », uit « Le septiesme livre, contenant vingt et quatre chansons. » Imprime en Anvers par Tylman Susato. MDXLV. Tenor (KBB.M.).
Hubert van Eyk : «Missa pro defunctis» (Heures de Milan).
Adriaen Collaert : Dubbelkoorige mis met instrumentenbegeleiding (KBB. Prentenkabinet).
Nederlandsch meester : Zingende en spelende jonkvrouwen (begin XVIe eeuw).
Blad uit het «Livre des basses danses» (Bourg. Bibl. KBB.Hs.) *).
« Basse danse » aan het Bourgondische Hof (Miniatuur Bibl. Nat. Parijs).
Titelblad van «Het derde musyck boexken», Antwerpen, Tielman Susato, 1551. (Kgl. Bibl. Berlijn).
Albrecht Dürer (1471-1528): «Pijper en trommelaar» *).
Israel van Meckenem (omstr. 1440-1503): «Herodiasdans» (basse danse).
Hans Burgkmayer: Drie wagens met speellieden uit den «Triomph» van Maximiliaan.
De blaasinstrumenten uit Michael Praetorius' « Syntagma musicum », Tomo III, Wolffenbüttel 1618 en « Theatrum Instrumentorum » (Wolffenbüttel 1620), Tafel I-VI (Bibl, Wirth).
Beeltenis van Adriaen Willaert (geb. omstr. 1485-1562) (XVIe eeuw).
« Intabolatura d'Organa di Recercari di M. Giacques Buus ». Venetia apresso di Antonio Gardane, 1549. (KBB.M.):
a) Titelblad; b) Ricercar prima.
« Dit is een seer Schoon Boecxken/ om te leeren maken alderhande Tabulatueren wten Discante. Daer duer men lichtelijck mach leeren spelen opt Clavicordium, Luyte ende Fluyte... » Antwerpen, 1529. (Kkl. Bibl. Den Haag.) *)
« Tielman Susato voor Maria van Hongarije ». (Houtsnede XVIe eeuw.)
Giorgone da Castelfranco (1478-1511) : Concert *).
Paolo Veronese (1528-1580) : Concert.
« Een devoot ende Profitelyck Boecxken ». Antwerpen. Symon Cock, 1539 (Haarlem).
a) Titelblad; b) «Ick minde eens conincx sone».
Nederlandsch meester (omstr.1510) : «Maria in den rozenhaag». (München,Oude Pin.)
« Missa cum quatuor vocibus, autore D. Clemente non Papa ». Leuven. Peter Phalesius, 1558. (KBB.M.)
a) Titelblad; b) «Et incarnatus est» (Tomus II, Missa ad imitationem Moduli «Virtute magna»).
Gerard Horebout (1498-1550) : «Maria in trono».
Raphael Sadeleer (1556-1616) : Beeltenis van Philips van den Berghe (de Monte), aetatis suae LXXII, anno Domini 1594 ». (Bibl. Wotquenne.)
Philips van den Berghe (de Monte) : Liber octo missarum quatuor, quinque et sex vocum. (Eind XVIe eeuw.) KBB.M.

a) Band *); b) «Reviens vers moi» (Cantus en Tenor I); c) «Agnus Dei» (Tenor en Bas).

Joh. Sadeleer: Beeltenis Orlandus Lassus, « aetatis suae LXI, anno Domini 1593, obiit anno 94» (Bibl. Wotquenne).

Joh. Sadeleer en Peter de Witte, gen. Candidus (1548-1628) : «Psalm CXLVIII», met vierstemmige toonzetting van Orlandus Lassus (KBB. Prentenkabinet).

Melchior Borchgrevinck: « Paduana a 5» (Cantus). 1607. (Liegnitz.)

Peter Breughel: «Kamermuziek» uit «Het gehoor» (Prado-Museum, Madrid).

Hans Mielich : «Hofconcert der «Cantorei» van Orlandus Lassus voor Hertog Albrecht V van Beieren, uit afbeeldingen in de « Boetpsalmen » van Lassus, 1565/70. (Kgl. Hof- und Staatsbibl. München).

« 'T Uitnement Kabinet ». Paulus Matthysz. 1646. (KBB.M.).
a) Titelblad; b) «Nachtegael».

« Studentennachtmuziek » (Ets begin XVIIe eeuw). } Rijksmuseum
« Collegium musicum academicum » (Ets begin XVIIe eeuw). } Amsterdam.

Gonzealo Coc (Cocques) (1614-1684) : «Huismuziek in Vlaanderen», I en II. *)

Merken der familie Ruckers in Antwerpen, I-III. *)

Pieter Lastman (1561-1649) : «Davids lofzang in den tempel» (Mus. Braunschweig).

Hans Burgkmayr: «Maximiliaan van Oostenrijk en Maria van Burgondië», uit den «Weiszkunig». (KBB. Prentenkabinet.)

Teksten en Bronnenopgaven

Het « Hildebrandslied ».

Tekst: « Een schoon Liedekens Boeck ». Antwerpen. Jan Roulans, 1544, Nr. 82. (Bibl. Wolffenbüttel.)
Wijs: «Bicinia», Vitebergae, apud G. Rhaw, 1545, I, Nr. 94.

1) « Ick wil te lande rijden »,
spracl meester Hillebrant,
« die mi den wech wil wijsen
te Barnen in dat lant,
si zijn mi onbekent gheweest
so menighen langhen dach :
in driendertich iaren
Vrou Goedele ick niet en sach.

2) « Wildy te lande rijden »,
sprack hertooch Abeloen,
« ghi vinter op der mercken
den ionghen helt is coen,
ghi vinter op der mercken
den ionghen Hillebrant :
al quaemdi onder twaelven,
van hem wort ghi aengherandt! »

3) « Soude hi mi daer aenranden
met eenen evelen moet?
Ic doorhouwe hem sinen schilt,
ten doet hem nemmermeer goet!
Ick doorslae hem sinen schilt
met eenen schermen slach,
dat hijt zijn vrou moeder
een iaer wel claghen mach! »

« Het daghet in den Oosten ».

Tekst: «Een schoon Liedekens Boeck», Antwerpen 1544, Nr. 73. «Een oudt liedeken».
Wijs : «Souter Liedekens», Antwerpen, Symon Cock, 1540 (KBB.M.), zijnde de tenor van de driestemmige bewerking en zetting van Jacob Clemens (non Papa) in «Het vierde musyck boeckxen mit dry Parthien», Antwerpen, Tieman Susato, 1556, «Den IV. Psalm».

1) « Het daghet in den Oosten,
het lichtet overal :
hoe luttel weet mijn liefken,
och waer ick henen sal. »

2) « Och warent al mijn vrienden,
dat mijn vianden zijn,
ick voerde u uten lande,
mijn lief, mijn minnekijn! »

3) « Tots waer soudi mi voeren,
stout ridder, wel gemeyt?
ic ligge in myns liefs armkens
met grooter waerdicheyt. »

4) « Ligdy in uws liefs armen?
Bilo, ghi en segt niet waer!
Gaet henen ter linde groene,
Versleghen so leyt hi daer! »

5) Tmeysken nam haren mantel
ende si ghinc eenen ganck
al totter linde groene,
daer si den dooden vant.

6) « Och lichdy hier verslaghen,
die mi te troosten plach?
Wat hebdy mi ghelaten
so menighen droeven dach. »

« In dulci iubilo ».

Tekst en wijs uit een liederenhandschrift der 15e eeuw. (Kkl. Bibl. Berlijn, Manuscr. germ. 8. 190, fol. 13a.)

In dulci iubilo
singhet ende weest vro!
al onse hertenwonne
leit in presepio,
dat lichtet als die sonne
in matris gremio.
Ergo merito,
ergo merito,
des sullen alle herten
sweven in gaudio.

Ubi sunt gaudia?
nerghent anders waer
dan daer die enghelen singhen
nova tripudia,
daer hoort men snaren clinghen
in regis curia.
Eia qualia
so sijn die weelden daer!
men leefter boven wesen
Christi presentia.

Guillaume Dufay : Missa « Se la face ay pale ».

Uit de «Triënter Codices», Codex Nr. 88 (Denkmäler der Tonkunst in Oesterreich, Deel VII), KBB.M.

Benedictus qui venit in nomine Domine. Osanna in excelsis.
Et in terra pax hominibus bonae voluntatis.
Laudamus te, benedicimus te, adoramus te, glorificamus te. Amen.

Joskin Despres : « Ave verum corpus ».

Uit Henr. Loriti Glareani «Dodekachordon» (1547), KBB.M.

Ave verum corpus Christi, natum ex Maria virgine.
vere passum immolatum in cruce pro homine.

Joskin Despres : « La déploration de Iohan. Okeghem ».

Uit «Le septiesme livre, contenant vingt et quatre chansons a cincq et a six parties», Anvers, Tylman Susato, 1545. (KBB.M.)

Nymphes des bois, deesses des fontaines,
chantres expers de toutes nations,
changez vos voix fort cleres et haultaines
en cris tranchantz et lamentations;
car d'Attroppoz les molestations
vostre Okeghem par sa rigueur attrappe,
le vray tresoir de musicque et chief d'oeuvre,
qui de Tropos desormais plus neschappe,
dont doumaige est que la terre le coeuvre.

Acoutrez vous d'abitz de dueil,
Josquin, Brumel, Pierchon, Compere,
et plorez grosses larmes dueil,
perdu avec vostre bon pere!

Requiescat in pace. Amen.

Joskin Despres : « Mille Regrets ».

Uit «L'unziesme livre contenant vingt et neuf Chansons amoureuses a quatre parties», Anvers, Thielman Susato, 1549. (KBB.M.)

Mille regrets de vous abandonner
et d'elonger vostre fâche amoureuse;
j'ay si grand dueil et peine douloureuse,
qu'on me verra en brief mes jours finir.

« Ick minde eens conincx sone ».

Uit «Een devoot ende Profitelyck Boecxken. — Gheprent in die triumphelike coopstadt van Antworpen/ op die Lombaerden veste/ tegen die gulden hant over. By mi Simon Cock ». 1539, Nr. 137.

Ick minde eens conincx sone,
Heer Iesus is sinen naem:
hoort, ghi ionge maechden,
van den enghelen wort hi ghedient.

Sij dragen blinckende stolen
ende eenen crans so schoon,
sij liden daer den reye
al voer des conincx soon.

Daer sullen wij iubileren
met hemelscher melodie,
met Christo onsen heere
ende die engelsche ierarchie.

Jacob Clemens (non Papa) : Missa « Virtute Magna ».

Uit «Missa cum quatuor vocibus ad imitationem Moduli: Virtute Magna condita. Tomus secundus. Lovanii ex Typographia Petri Phalesii. 1558. (KBB.M.)

Et incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine, et homo factus est.

Philips van den Berghe (de Monte) : « Reviens vers moi » en « Missa super reviens vers moi ».

Uit «Liber octo missarum quatuor, quinque et sex vocum». Handschrift van het einde der XVIe eeuw. (KBB.M.)

Reviens vers moi, qui suis tant désolée,
et tu verras l'ennui et le tourment
que j'ai souffert attendant longuement
le tien retour, dont serai consolée.

Agnus dei qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Orlandus Lassus : « Laudent Deum ».

Op eene ets van Jos. Sadeleer, naar eene schilderij van Peter de Witte (Candidus) : «Psalm CXLVIII. Iuvenes et virgines cum iunioribus laudent nomen Domini.» (KBB. Prentenkabinet.)

Laudant Deum cithara chori vox tuba fides cornu organa. Alleluia.

Philips van Steelant : Motette « Miserere mei Deus ».

Uit «Missae et Moteta 5. et 6. vocum cum instrum. et ripien. aucotre — in ecclesia Paroch. D. Jacobi apud Soc. Jesu Antwerpiae Organista. Op. 1. Antv. 16—. Haered. P. Phalesius. (Bibl. Musikfreunde Weenen.)

Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.

Hendrik Huyghens (Heinrich Isaac) : « Insbruck, ich musz dich laszen ».

Uit Georg Foerster: «Ein auszug guter alter und newer Teutscher liedlein»... auf allerley Instrumenten zubrauchen... Nürnberg, 1539, Nr. 36.

Insbruck, ich musz dich laszen,
ich far dahin mein straszen,
in fremde land dahin;
mein freud ist mir genommen,
die ich nit weisz bekommen,
wo ich im ellend bin.

Grosz leid musz ich iez tragen,
das ich allein tu klagen
dem liebsten bulen mein;
ach lieb, nun lasz mich armen
im herzen dein erbarmen,
dasz ich musz dannen sein!

Mein trost ob allen weiben!
dein tu ich ewig bleiben,
stät, trew, der eren frumm;
nun müsz dich gott bewaren,
in aller tugend sparen,
bis dasz ich wider kumm!

Bronnenopgave der stukken voor speeltuigen

« Ick sach den mey met bloemen bevaen ».

Uit een handschrift dagteekenend uit een tijdperk van de XIVe tot de XVe eeuw, waarin ook een traktaat van Henricus de Zeelandia te vinden is. (Universiteitsbibl. Praag, Ms. XI. E. 9).

Josken Despres : Pavane « Mille Regrets ».

Uit «Het derde musyck boecxken begrepen int ghetal onser nederduytscher spraken, daer inne begrepen syn aldrehande danserye, te wetens Basse dansen, Ronden, Allemaignien, Pavanen ende meer andere, mits oeck vyfthien nieuwe gaillarden, zeer lustich ende bequaem om spelen op alle musicale instrumenten, ghecomponeert ende naer dinstrumenten ghestelt duer Tielman Susato wonende voer di niewe waghe In den Cromhorn. Anno MCCCCC.LI. (Kkl. Bibl. Berlijn.)

Jacob Buus : « Ricercar prima ».

De viola-partijen zijn ontleend aan «Ricercari da cantare e suonare d'organo e altri stromenti... In Venetia appresso di Antonio Gardane 1547» (Hof- und Staatsbibl. München). De orgelbewerking van Buus zelve is genomen uit «Intabolatura d'Organo di Recercari di M. Giacques Buus Organista Dell' illustrissima Signoria di Venetia in San Marco. Nouamente stampata con carateri di stagno. Libro primo. In Venetia apresso di Antonio Gardane. 1549» (fragment van vier bladen,Kkl. Bibl. Brussel Muz. afd.).

« Fantasia ».

Uit het «Liber primus leviorum carminum, omnis fere generis tripudia complectens, Padovanas nimirum, Passomezo, Alemandas, Gaillardas, Branles e similia, omnibus instrumentis musicis apprima convenientia. Lovanii, apud Petrum Phalesium. Antwerpiae apud Ioannem Bellerum. 1571. (Gymnasial. Bibl. Heilbronn.)

Melchior Borchgrevinck : « Paduana a 5 ».

Uit «Auszerlesener Paduanen und Galliarden Erster Theil. Darinn 24. liebliche Paduanen und auch so viel Galliarden zu fünff Stimmen auff allerley Instrumenten/ und insonderheit auff Fiolen zu gebrauchen/ verfasset. Hierbevor nie in Truck auszgegangen/ jetzt aber allen der edlen Music Liebhabern (so den Text nicht brauchen) zu Nutz und Frommen colligirt/ und mit Verlegung an Tag gegeben/ Durch Zachariam Füllsack/ und Christian Hildebrand/ eines Erbaren Raths der löblichen Statt Hamburg bestellte Instrumentisten. 1607. Hamburg/ bey Philip von Ohr. (Kgl. Ritterakademie Liegnitz.)

De stukken der Nederlandsche toonzetters Melchior Borchgreving, Benedictus Grep en Nicolaus Gistow, welke zich in deze verzameling en in het in 1609 verschenen tweede deel bevinden, werden door mij uitgegeven voor de Vereeniging voor Nederlandsche Muziekgeschiedenis, Uitgave XXXIV.

« Nachtegael ».

Uit «T'Uitnement Kabinet, vol Pavanen, Almanden, Sarbanden, Couranten, Balletten, Intraden, Airs, enz., en de nieuste Voizen, om met 2. en 3. Fioolen, of ander Speel-tuigh te gebruiken. Van de alder-konstighste Speel-meesters, en Lief-hebbers van de geleuyt-kavelingh (dezer tydt) by een gestelt... t'Amsterdam, by Paulus Matthysz. in den Stoof-steegh, in 't Musyc-boeck, gedrukt. (1646.) (Kkl. Bibl. Brussel. Muz. Afd.)

Benedictus a Sancto Josepho: « Sonata I ».

Uit «Orpheus Elianus e Carmelo in Orbem Editus per R. P. Benedictum a Sto Josepho, ord. F.F.B. Virginis Mariae de Monte Carmelo Suppriorem. Opus octavum. a 2. Viol. et Basso Viola cum Basso Continuo... A Amsterdam chez Estienne Roger, Marchand Libraire. (Kkl. Bibl. Brussel, Muz. Afd.)

158 - 1 - 12

Van de in deze uitvoering gespeelde familie der knie-viola's zijn de vier discant-viola's waarschijnlijk alle afkomstig uit de werkplaats van Pietro Zenatto in Treviso (17e eeuw). Misschien ook de alt-viola. De bastaard-viola is eveneens van Italiaansche afkomst en wel gemaakt door Antonio Ciciliano (17e eeuw). De tenor-viola is vervaardigd door den beroemden Kaspar Tieffenbrucker (1514-1571), een der eerste violino's makers, die sinds 1533 zich te Lyon vestigde. De bas-viola is waarschijnlijk ook Italiaansch maakwerk en een oorspronkelijk 17e eeuw speeltuig.

Het regaal-orgel is afkomstig uit de abdij van Freuenfeld in Zwitserland, een rijk gebeeldhouwd zestiend-eeuwsch speeltuig.

Het virginaal-klavier (espinet) draagt het merk : „Joes Kares de Colonia, 1548“ en als randschriften van binnen en buiten : „Omnis spiritus laudet Dominum in cordis et organo“ en „Laudate Dominum in cordis et organo, laudate Eum in symbalis bene sonantibus“.

Het clavicembalo is vervaardigd door Hans Ruckers (1576-1642); het heeft twee klavieren, koppel, en vier registers.

DIE engelkens blasen daer die trompetten,
santori-pipen en die claretten,
die soete snaren, die orghelen schoone,
die luyden, dat tet clinct in den troone :
daer af verbliden alle swaren moet...

„Een devoot ende profitelyck boecxken“,
Antwerpen 1593.

Druk. Tr. Rein, 16a, de Rosnestraat, Brussel